

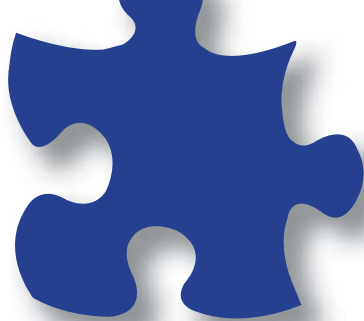

VÁŠ SPRIEVODCA
LISABONSKOU
ZMLUVOU

EURÓPSKA
KOMISIA

OBSAH

ÚVOD.	1
ÚNIA 21. STOROČIA.	2
HLAVNÉ USTANOVENIA LISABONSKEJ ZMLUVY.	4
ZÍSKAJTE VIAC INFORMÁCIÍ.	10
Cesta k Lisabonu.	11
Viac informácií o inštitucionálnych zmenách.	12
Niektoré odborné termíny.	15

Túto brožúru a ďalšie krátke a zrozumiteľné vysvetlenia o EÚ online môžete nájsť na ec.europa.eu/publications

Európska komisia
Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu
Publikácie
B-1049 Brusel

Rukopis bol dokončený v júli 2009

Copyright: Obálka: Skupinová fotografia © Getty Images – Stisk rúk © Corbis, s. 1 iStockphoto, s. 2 iStockphoto (Joerg Reimann), s. 4 iStockphoto, s. 6 iStockphoto (Emrah Turudu), s. 7 Európska komisia/ECHO, s. 8 Európska komisia, s. 10 Reporters, s. 12 Európsky parlament, s. 15 iStockphoto (Mikael Damkier).

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2009
16. ss. — 16,2 x 22,9 cm

ISBN 978-92-79-12946-9
doi: 10.2775/18132

© Európske spoločenstvá, 2009
Reprodukcia je povolená. Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu jednotlivých fotografií je potrebné povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Printed in Belgium

VÝTLAČENÉ NA BIELOM BEZCHLÓROVOM PAPIERI

ÚVOD

Po desaťročiach vojen, ktoré stáli milióny životov, znamenalo založenie EÚ začiatok novej éry, v ktorej európske krajiny riešia svoje problémy rozhovormi a nie bojmi.

Dnes členovia EÚ požívajú množstvo výhod: voľný trh s menou, s ktorou sa ľahšie a efektívnejšie obchoduje, vytvorenie miliónov pracovných miest, zlepšenie práv pracovníkov, voľný pohyb osôb a čistejšie životné prostredie.

Existujúce pravidlá však boli navrhnuté pre omnoho menšiu EÚ a EÚ, ktorá nemusela čeliť takým globálnym výzvam, ako napríklad zmena klímy, celosvetová recesia alebo medzinárodná cezhraničná trestná činnosť. EÚ má potenciál i záväzok riešiť tieto problémy, no môže tak urobiť len zlepšením spôsobu svojej práce.

Toto je cieľom Lisabonskej zmluvy. Prispieva k tomu, aby EÚ bola demokratickejšia, efektívnejšia a transparentnejšia. Občanom a parlamentom poskytuje možnosť podieľať sa vo väčšej miere na tom, čo sa deje na európskej úrovni; Európe zabezpečuje jasnejší, silnejší hlas vo svete, a pritom chráni národné záujmy.

V zmluve je ustanovená nová iniciatíva občanov, na základe ktorej sa môžete s jedným miliónom podpisov obrátiť na Európsku komisiu, aby predložila nové návrhy politík.

Národným parlamentom v každom členskom štáte sa prizná významnejšia úloha pri skúmaní právnych predpisov EÚ pred tým, ako sa schvália, aby sa zabezpečilo, že EÚ neprekročí svoje právomoci v záležitostiach, ktoré by sa mali riešiť na národnej alebo miestnej úrovni.

Právomoci Európskeho parlamentu sa zvýšia, na základe čoho poslanci Európskeho parlamentu, ktorých volíte priamou voľbou, budú mať väčšie slovo v širšom spektre záležitostí.

Na rozdiel od existujúcej zmluvy (Zmluva z Nice) Komisia bude naďalej pozostávať z jedného Komiséra z každého členského štátu.

Tento informačný materiál vysvetľuje, čo Lisabonská zmluva znamená pre vás ako občana.

ÚNIA 21. STOROČIA

Lisabonskú zmluvu podpísalo 27 členských štátov Európskej únie 13. decembra 2007.

Aby zmluva mohla nadobudnúť platnosť, musia ju schváliť všetky krajiny EÚ v súlade so svojimi vnútroštátnymi postupmi.

Prečo je potrebná nová zmluva?

EÚ sa zmenila. Počet členských štátov sa štvornásobne zvýšil. Len za posledných 5 rokov sa ich počet takmer zdvojnásobil.

Aj svet sa rýchlo mení. Európa čelí v 21. storočí veľkým výzvam vrátane hospodárskej krízy, zmeny klímy, trvalo udržateľného rozvoja, energetickej bezpečnosti a boja s medzinárodnou cezhraničnou trestnou činnosťou.

Členské štáty, ktoré zostavili Lisabonskú zmluvu, spoločne uznali, že existujúce zmluvy o Európskej únii neposkytujú nástroje, ktoré potrebuje na to, aby dokázala čeliť týmto výzvam a vyrovnat' sa s týmito zmenami.

- Lisabonskou zmluvou sa menia, dopĺňajú a aktualizujú staršie zmluvy o EÚ.
- Zohľadňuje sa v nej skutočnosť, že EÚ sa rozrástla zo šiestich zakladajúcich členských štátov na súčasných 27, ako aj vývoj, ku ktorému došlo v posledných 50 rokoch.
- Po schválení vo všetkých 27 krajinách EÚ sa na základe tejto zmluvy zlepšia pracovné metódy, čím sa zabezpečí čo najefektívnejšie a najúčinnéjšie vykonávanie činnosti Únie v 21. storočí.
- Zmluva pomáha EÚ, aby mohla lepšie slúžiť vašim záujmom a prostredníctvom novej iniciatívy občanov vám umožňuje priamo ovplyvňovať európske záležitosti.
- Chráni vaše práva na základe Charty základných práv.
- Posilňuje úlohu Európskeho parlamentu a národným parlamentom poskytuje nové právomoci.
- Zefektívňuje rozhodovací proces na európskej úrovni.
- Pomáha EÚ vystupovať vo svete jednotne.
- Zavádza nové opatrenia na riešenie naliehavých otázok, ktoré ovplyvňujú kvalitu nášho života, ako napríklad zmena klímy, cezhraničná trestná činnosť a energetika.
- Zároveň chráni práva každého členského štátu, najmä v citlivých oblastiach, akými sú zdaňovanie a obrana.

Ciele a hodnoty EÚ

V Lisabonskej zmluve sú jasne stanovené ciele a hodnoty Európskej únie, ktorými sú mier, demokracia, dodržiavanie ľudských práv, spravodlivosť, rovnosť, právny štát a trvalá udržateľnosť.

V zmluve sa ustanovuje, že Európska únia:

-
- poskytne ľuďom priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti bez vnútorných hraníc;
 - sa bude usilovať o trvalo udržateľný rozvoj Európy založený na vyváženom hospodárskom raste a cenovej stabilite, o sociálne trhové hospodárstvo s vysokou konkurencieschopnosťou zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku, s vysokou úrovňou ochrany životného prostredia;
 - bude bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a podporovať sociálnu spravodlivosť a ochranu;
 - bude podporovať hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi;
 - bude naďalej budovať hospodársku a menovú úniu, ktorej menou je euro;
 - bude potvrdzovať a podporovať hodnoty Európskej únie vo zvyšku sveta a prispievať k mieru, bezpečnosti, trvalo udržateľnému rozvoju Zeme, k solidarite a vzájomnému rešpektovaniu sa národov, k voľnému a spravodlivému obchodu a k odstráneniu chudoby;
 - bude prispievať k ochrane ľudských práv, najmä práv dieťaťa, ako aj k prísnemu dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva vrátane dodržiavania zásad Charty Organizácie Spojených národov.

Toto sú hlavné ciele. Lisabonská zmluva je navrhnutá tak, aby poskytla EÚ nástroje na ich dosiahnutie.

HLAVNÉ USTANOVENIA LISABONSKEJ ZMLUVY

Viac demokracie, viac otvorenosti

Zmluva vám dáva silnejší hlas pri rozhodovaní.

Nová **iniciatíva občanov** znamená, že jeden milión ľudí – z celkove 500 miliónovej populácie EÚ – z viacerých členských štátov môže požiadať Európsku komisiu, aby predložila nové návrhy politik.

Toto vám po prvýkrát umožňuje priamo ovplyvňovať proces tvorby právnych predpisov EÚ.

S cieľom zlepšiť informovanosť o tom, ako EÚ prijíma rozhodnutia, sa Rada ministrov bude musieť teraz stretávať verejne, keď bude posudzovať návrhy právnych predpisov a hlasovať o nich.

Na základe zmluvy sa zvyšuje množstvo oblastí, v ktorých **Európsky parlament** rozhoduje spoločne s **Radou ministrov**. To znamená, že poslanci EP, ktorých volíte priamou voľbou, budú mať oveľa väčší vplyv pri tvorbe právnych predpisov a rozpočtu EÚ.

Doma budú mať **národné parlamenty** viac možností priamo prispievať k rozhodovaniu na úrovni EÚ.

Nový systém včasného varovania poskytuje národným parlamentom právo vyjadriť sa k návrhu právnych predpisov a kontrolovať, či EÚ neprekračuje svoju právomoc tým, že sa zapája do záležitostí, ktoré je lepšie riešiť na národnej alebo miestnej úrovni.

Rýchlejšie, efektívnejšie rozhodovanie

Lisabonská zmluva zjednodušuje postupy rozhodovania EÚ.

V Rade ministrov sa namiesto jednomyselných rozhodnutí rozšíri **hlasovanie kvalifikovanou väčšinou**. Pomôže to urýchliť a zefektívniť činnosť.

Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou znamená, že od roku 2014 bude pre rozhodnutia Rady ministrov potrebná podpora 55% členských štátov zastupujúcich aspoň 65% európskej populácie. Týmto systémom sa pre rozhodnutia zabezpečuje dvojité legitimita.

Prísne pravidlá sa budú uplatňovať na všetky návrhy na presun nových oblastí politiky k väčšinovému hlasovaniu. Každý členský štát musí súhlasiť s každou takouto zmenou a národné parlamenty budú mať právo veta.

V dôležitých oblastiach politiky, ako napríklad zdaňovanie a obrana, sa však aj naďalej bude požadovať jednomyselné hlasovanie.

Modernizácia inštitúcií EÚ

Hlavným cieľom Lisabonskej zmluvy je modernizovať inštitúcie, ktoré riadia činnosť EÚ, a prispieť k tomu, aby boli viac demokratické.

Vytvorí sa nová pozícia **vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/podpredsedu Komisie** s cieľom podporiť činnosť EÚ na medzinárodnej scéne a lepšie brániť jej záujmy a hodnoty v zahraničí.

S cieľom zaistiť kontinuitu a konzistentnosť svojej práce bude Európska rada voliť **predsedu Európskej rady** maximálne na 5 rokov. Prispieje to k lepšiemu zviditeľňovaniu a konzistentnosti činnosti EÚ.

Predsedu Komisie bude na návrh Európskej rady „voliť“ Európsky parlament.

Lisabonskou zmluvou sa znovu potvrdzujú a aktualizujú mnohé hospodárske ustanovenia uvedené v predchádzajúcich zmluvách o EÚ. Pridávajú sa však aj viaceré dôležité nové oblasti, ktoré sú uvedené v ďalších bodoch.

Hospodárska politika

Zmluva potvrdzuje záväzok dosiahnuť hospodársku a menovú úniu s menou EÚ, ktorou je euro.

Euro používa v súčasnosti ako svoju menu 16 členských štátov.

Hospodárska a menová únia je základným cieľom EÚ. Je rozhodujúcou silou na zabezpečenie návratu Európy k prosperite a pracovným miestam. EÚ a členské štáty vyhradili spoločne 200 miliárd EUR na financovanie stimulácie hospodárstva EÚ v súčasnej finančnej kríze.

Zmluvou sa formálne schvaľuje postavenie Európskej centrálnej banky, ktorá sa stáva inštitúciou Európskej únie.

Európska únia vo svete

EÚ sa zaväzuje presadzovať hodnoty EÚ vo svete prispievaním k:

- mieru a bezpečnosti;
- trvalo udržateľnému rozvoju Zeme;
- solidarite a vzájomnému rešpektovaniu sa národov;
- voľnému a spravodlivému obchodu;
- odstráneniu chudoby;
- ochrane ľudských práv;
- dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva, najmä k dodržiavaniu zásad Charty Organizácie Spojených národov.

EÚ je najväčšou obchodnou mocnosťou vo svete a najväčším poskytovateľom pomoci rozvojovému svetu.

Už spomínaným vytvorením funkcie vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/podpredsedu Komisie sa pre vonkajšiu činnosť EÚ zabezpečí väčšia konzistentnosť a umožní sa, aby Európska únia vystupovala v zahraničí jednotne. Vysokému predstaviteľovi bude pomáhať vyhradená služba pre vonkajšiu činnosť.

Bezpečnosť a obrana

V Lisabonskej zmluve je jasnejšie vysvetlená úloha EÚ v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Rozhodnutia o záležitostiach týkajúcich sa obrany si naďalej budú vyžadovať **jednomyselné schválenie 27 členskými štátmi EÚ.**

Misie, ktoré EÚ uskutočňuje mimo svojho územia, sa uskutočňujú na účely udržania mieru, predchádzania konfliktom a posilňovania medzinárodnej bezpečnosti v súlade so zásadami Charty Organizácie Spojených národov.

Zmluvou sa rozširuje úloha EÚ s cieľom zahrnúť operácie odzbrojovania, vojenské poradenstvo a vojenskú pomoc a pomoc s cieľom opätovne nastoliť stabilitu po ukončení konfliktov.

Umožňuje tiež posilnenú spoluprácu medzi členskými štátmi, ktoré si želajú užšie spolupracovať v oblasti obrany.

V zmluve sa ustanovuje, že členské štáty poskytnú EÚ civilné a vojenské spôsobilosti potrebné na vykonávanie spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky, a stanovuje sa úloha Európskej obrannej agentúry.

V zmluve sa zavádza doložka o solidarite (na dobrovoľnom základe), keď sa členský štát stane obeťou teroristického útoku alebo je postihnutý prírodnou katastrofou alebo katastrofou spôsobenou ľudskou činnosťou.

Spravodlivosť a trestná činnosť

Lisabonská zmluva obsahuje dôležité nové ustanovenia posilňujúce schopnosť EÚ bojovať s medzinárodnou cezhraničnou trestnou činnosťou, nelegálnym prístahovalectvom, obchodovaním s ľuďmi, zbraňami a drogami.

Zjednodušenie navrhované Lisabonskou zmluvou znamená, že sa do tejto oblasti vnesie väčšia transparentnosť, posilní sa úloha Európskeho parlamentu a Súdneho dvora a urýchli sa rozhodovanie na základe rozšírenejšieho hlasovania kvalifikovanou väčšinou.

Nové ustanovenia by okrem iného mali Únii a členskými štátom umožniť zabezpečiť účinnejšiu ochranu finančných záujmov Únie a lepšie bojovať proti cezhraničnej trestnej činnosti.

Tieto nové ustanovenia rešpektujú odlišné právne systémy a tradície členských štátov. Predpokladá sa v nich napríklad „záchranná brzda“, ktorá členskému štátu umožní nezúčastniť sa na novom opatrení, ak usúdi, že by to ovplyvnilo základné aspekty jeho systému trestného súdnictva.

Írsko a Spojené kráľovstvo, ktoré majú systém zvykového práva a nie sú súčasťou Schengenského priestoru (hraničné kontroly), budú mať výnimočne osobitnú úpravu, ktorá im v jednotlivých prípadoch umožní rozhodnúť, či sa budú podieľať na právnych predpisoch v tejto oblasti.

Sociálna politika

Lisabonskou zmluvou sa posilňujú sociálne ciele EÚ. Je v nej ustanovené, že vo všetkých politikách a činnostiach EÚ bude prihliadať na podporu vysokej úrovne zamestnanosti.

Uznáva sa dôležitá úloha služieb hospodárskeho záujmu, ako napríklad verejná doprava, telekomunikácie, poštové služby, zásobovanie plynom a elektrickou energiou.

Úloha EÚ v týchto oblastiach je obmedzená a členské štáty majú dostatok priestoru na riadenie dodávok, prevádzkovanie a organizáciu služieb tak, aby účinne reagovali na potreby na vnútroštátnej úrovni.

EÚ sa má zdržať každej činnosti, ktorá by oslabil úlohu členských štátov pri poskytovaní služieb všeobecného záujmu, ako napríklad zdravotníctvo, sociálne služby, polícia a bezpečnostné sily a štátne školy.

Mzdy, právo zhromažďovať sa a pravidlá týkajúce sa štrajkov zostávajú v právomoci členských štátov.

Nové oblasti spolupráce

V zmluve sú uvedené dôležité ustanovenia v mnohých nových oblastiach politiky, ktorými sa posilňuje schopnosť EÚ bojovať proti medzinárodnej cezhraničnej trestnej činnosti, nelegálnemu prístahovalectvu, obchodovaniu so ženami a deťmi, drogami a zbraňami.

V dnešnom svete sú obzvlášť relevantné dve ďalšie oblasti:

Zmenaklímy: V zmluve sa stavia do popredia cieľ EÚ, ktorým je podpora trvalo udržateľného rozvoja v Európe, na základe vysokej úrovne ochrany a skvalitňovania životného prostredia.

V zmluve sa ustanovuje, že sa na medzinárodnej úrovni budú presadzovať opatrenia na riešenie regionálnych a globálnych environmentálnych problémov, predovšetkým zmeny klímy.

Posilnenie úlohy EÚ v oblasti zmeny klímy bude znamenať, že Európa bude pokračovať vo vedúcej úlohe v boji proti globálnemu otepľovaniu.

Energetika: Zmluva obsahuje nové ustanovenia zabezpečujúce dobré fungovanie trhu s energiou, najmä pokiaľ ide o dodávky energie, a dosahovanie energetickej efektívnosti a úspor, ako aj rozvoj nových a obnoviteľných energetických zdrojov.

Bezpečnosť dodávok energie je pre všetky členské štáty hlavnou výzvou do budúcnosti.

Zmluva potvrdzuje záväzok EÚ voči jednotnej európskej politike v oblasti trvalo udržateľnej energetiky.

V zmluve sa ustanovuje aj nový základ pre spoluprácu medzi členskými štátmi v športe, humanitárnej pomoci, civilnej ochrane, cestovnom ruchu a výskume vesmíru.

Ľudské práva

Lisabonskou zmluvou sa uznávajú práva, slobody a zásady stanovené v Charte základných práv a táto charta sa stáva právne záväznou.

Členské štáty podpísali chartu v roku 2000. Teraz sa stáva právne záväznou.

To znamená, že EÚ musí pri navrhovaní a uplatňovaní zákonov dodržiavať práva ustanovené v charte a takto musia konať aj členské štáty pri uplatňovaní právnych predpisov EÚ.

Medzi práva, ktoré by mal každý požívať, patrí ochrana osobných údajov, právo na azyl, rovnosť pred zákonom a nediskriminácia, rovnosť medzi mužmi a ženami, práva detí a starších osôb a dôležité sociálne práva, ako napríklad ochrana proti nespravodlivému prepusteniu a prístup k sociálnemu zabezpečeniu a sociálnej pomoci.

Zmluva tiež umožňuje prístup EÚ k Európskemu dohovoru o ľudských právach. Tento dohovor a Európsky súd pre ľudské práva, ktorý nad ním vykonáva dohľad, predstavujú základy ochrany ľudských práv v Európe.

ZÍSKAJTE VIAC INFORMÁCIÍ

Lisabonská zmluva je nepochybne obsiahlym dokumentom: jej konsolidovaná podoba má viac ako 300 strán vrátane príloh a protokolov. Zahŕňa mnohé ustanovenia predchádzajúcich zmlúv EÚ, ktoré sú zmenené, doplnené a aktualizované.

V tomto sprievodcovi sa kladie osobitný dôraz na nové prvky v Lisabonskej zmluve. Ďalej v texte sú uvedené podrobnejšie informácie o najdôležitejších zmenách.

Úplný text Lisabonskej zmluvy, konsolidované verzie zmlúv zmenených a doplnených Lisabonskou zmluvou a viac informácií o tejto zmluve môžete nájsť na adrese: europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_sk.htm

Cesta k Lisabonu

Lisabonská zmluva bola schválená po 6 rokoch diskusií medzi členskými štátmi o tom, aké reformy sú potrebné na to, aby dokázali čeliť výzvam 21. storočia.

1952: Parížska zmluva, ktorou bolo založené Európske spoločenstvo uhlia a ocele

1957: Rímske zmluvy, ktorými bolo založené Európske hospodárske spoločenstvo a Euratom

1986: Jednotný európsky akt

1992: Maastrichtská zmluva

1997: Amsterdamská zmluva

2001: Zmluva z Nice

29. októbra 2004: Zmluva o Ústave pre Európu podpísaná členskými štátmi v Ríme

Máj – jún 2005: Francúzsko a Holandsko zamietli zmluvu v referende

13. decembra 2007: 27 členských štátov podpísalo Lisabonskú zmluvu

2007 – máj 2009: Lisabonská zmluva bola schválená parlamentmi v 26 z 27 členských štátov

12. júna 2008: V referende v Írsku sa nedosiahla väčšina potrebná na ratifikáciu

19. júna 2009: Európska rada potvrdila, že Európska komisia bude naďalej pozostávať z jedného štátneho príslušníka z každého členského štátu. Hlavy štátov alebo predsedovia vlád schválili právne záväzné záruky, pokiaľ ide o konkrétne oblasti identifikované írskymi orgánmi týkajúce sa zdaňovania, práva na život, vzdelávania a rodiny a tradičnej írskej politiky vojenskej neutrality; tieto záruky sa začlenia vo forme protokolu do zmlúv EÚ po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy. Prijalo sa aj slávnostné vyhlásenie o význame práv pracovníkov a verejných služieb.

2. októbra 2009: Druhé referendum v Írsku

Viac informácií o inštitucionálnych zmenách

Inštitúcie a orgány EÚ

Hlavné inštitúcie EÚ sú:

- Európsky parlament
- Európska rada
- Rada EÚ (Rada ministrov)
- Európska komisia
- Súdny dvor Európskej únie
- Európska centrálna banka
- Dvor audítorov

Ďalšie orgány sú:

- Výbor regiónov
- Európsky hospodársky a sociálny výbor
- Európska investičná banka

Európsky parlament

Európsky parlament je priamo volená inštitúcia EÚ, ktorá zastupuje občanov členských štátov.

Zmluvou sa zvyšuje počet oblastí, v ktorých Európsky parlament bude spoločne prijímať právne predpisy s Radou ministrov, a posilňujú sa jeho rozpočtové právomoci.

Táto delba moci medzi Parlamentom a Radou ministrov sa nazýva spolurozhodovanie.

Spolurozhodovanie sa stane „riadnym legislatívnym postupom“. Rozšíri sa na nové oblasti politiky, ako napríklad sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť.

Týmto sa posilnia legislatívne právomoci Európskeho parlamentu.

Európsky parlament bude taktiež mať na základe zmluvy významnejšiu úlohu pri schvaľovaní rozpočtu EÚ.

Európska rada

Európsku radu tvoria najvyšší volení politickí predstavitelia členských štátov: predsedovia vlád a prezidenti s výkonnými právomocami.

Európska rada určuje politické smerovanie EÚ a stanovuje jej priority.

Podľa Lisabonskej zmluvy sa Európska rada stáva plnoprávnou inštitúciou EÚ a jej úloha je jasne stanovená.

Vytvorila sa nová funkcia predsedu Európskej rady.

Predsedu Európskej rady budú voliť členovia Európskej rady a môže byť vo funkcii maximálne 5 rokov.

Predseda Európskej rady bude predsedáť zasadnutiam Rady, sústavne podnecovať jej prácu a na medzinárodnej scéne zastupovať EÚ na najvyššej úrovni.

Znamená to zmenu súčasného systému, keď členské štáty, ktoré

vykonávajú 6-mesačné predsedníctvo EÚ, predsedajú aj Európskej rade.

Nový predseda Európskej rady prispieje k lepšiemu zviditeľňovaniu a konzistentnosti činnosti EÚ.

Rada

Rada Európskej únie sa nazýva aj Rada ministrov. Tvorí ju 27 vládnych ministrov zastupujúcich jednotlivé členské štáty.

Je to hlavný rozhodovací orgán, ktorý koordinuje hospodárske politiky EÚ a zohráva ústrednú úlohu v zahraničnej a bezpečnostnej politike.

Rada Európskej únie má spoločné právomoci s Európskym parlamentom v oblasti prijímania právnych predpisov a v oblasti rozpočtu.

Väčšinové hlasovanie sa bude používať častejšie, namiesto jednomyseľných rozhodnutí.

Od roku 2014 sa zavedie systém známy ako „dvojitá väčšina“: rozhodnutia Rady si budú vyžadovať podporu 55% členských štátov zastupujúcich aspoň 65% európskej populácie. Tento systém zabezpečuje pre rozhodnutia dvojtitú legitimitu.

Novým prvkom v rámci zmluvy je, že Rade ministrov zahraničných vecí bude predsedáť vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/podpredseda Komisie.

V iných oblastiach, ako napríklad poľnohospodárstvo, financie a energetika, bude

Rade naďalej predsedáť minister krajiny vykonávajúcej rotujúce 6-mesačné predsedníctvo EÚ.

Prispieje to k súdržnejšiemu a účinnejšiemu systému predsedníctva EÚ.

Vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/podpredseda Komisie

V rámci Lisabonskej zmluvy bude vytvorená nová funkcia na riadenie spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a spoločnej obrannej politiky EÚ. Vymenovanie vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, ktorý je zároveň podpredsedom Komisie, je dôležitým novým krokom. Spája dve existujúce funkcie: funkciu vysokého predstaviteľa pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a funkciu komissára pre vonkajšie vzťahy.

Tento vysoký predstaviteľ bude menovaný Európskou radou a bude predsedáť Rade ministrov zahraničných vecí, pričom zároveň bude podpredsedom Európskej komisie. Bude pripravovať návrhy, vykonávať zahraničnú politiku v mene Rady a na medzinárodnej úrovni reprezentovať stanoviská Únie.

Týmto sa EÚ umožní lepšie hájiť svoje záujmy a hodnoty na medzinárodnej scéne a vystupovať jednotne.

Európska komisia

Úlohou Európskej komisie je zastupovať nezávisle záujmy EÚ ako celku.

Komisia sa zodpovedá Európskemu parlamentu.

Je jedinou inštitúciou EÚ so všeobecnou právomocou predkladať návrhy právnych predpisov.

Komisia taktiež presadzuje politiky Únie, zabezpečuje plnenie rozpočtu, riadi programy EÚ, zastupuje EÚ na medzinárodných rokovaniach a zabezpečuje riadne uplatňovanie zmlúv.

Na zasadnutí Európskej rady v decembri 2008 sa hlavy štátov a predsedovia vlád dohodli, že Komisia bude naďalej pozostávať z jedného štátneho príslušníka z každého členského štátu.

Kto čo robí

Lisabonská zmluva objasňuje:

- ktoré právomoci prislúchajú EÚ;
- ktoré právomoci prislúchajú členským štátom;
- ktoré právomoci sú spoločné.

V zmluve sú jasnejšie ako predtým stanovené **hranice právomocí EÚ**.

Základným pravidlom je, že EÚ bude môcť vykonávať len tie právomoci, ktoré na ňu preniesli členské štáty. Musí rešpektovať skutočnosť, že všetky ostatné právomoci majú členské štáty.

- EÚ je výlučne zodpovedná za oblasti ako pravidlá hospodárskej súťaže, menová politika, eurozóny a spoločná obchodná politika.
- Členské štáty majú hlavnú zodpovednosť v oblastiach ako zdravie, vzdelávanie, priemysel.
- EÚ a členské štáty spoločne vykonávajú právomoci v oblastiach ako vnútorný trh, poľnohospodárstvo, doprava a energetika.

Iné ustanovenia

V zmluve sa potvrdzuje, že EÚ **rešpektuje rovnosť členských štátov** a ich národné identity vrátane regionálnych a miestnych samospráv. Zaväzuje sa chrániť rozmanité kultúry a jazyky Európy.

Po prvýkrát sa uvádza ustanovenie, že **členský štát môže vystúpiť z Európskej únie**, ak si to želá, a stanovujú sa opatrenia, ktoré sa v takomto prípade uplatňujú.

Nové právomoci národných parlamentov

Národné parlamenty budú po prvýkrát priamo prispievať k európskemu rozhodovaciemu procesu.

Podľa Lisabonskej zmluvy sa všetky navrhované právne predpisy EÚ budú musieť poslať národným parlamentom.

Zavedie sa systém včasného varovania a všetky národné parlamenty budú mať 8 týždňov na vyjadrenie, ak sa budú domnievať, že návrh nie je vhodný pre činnosť EÚ.

Ak dostatočný počet národných parlamentov vysloví námietky, návrh sa môže zmeniť a doplniť alebo stiahnuť.

Tento systém včasného varovania poskytuje národným parlamentom dôležitú úlohu pri zabezpečovaní, že EÚ neprekročí svoju právomoc tým, že sa zapojí do záležitostí, ktoré je najlepšie riešiť na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Niektoré odborné termíny

Právny základ

Lisabonskou zmluvou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva. Je poslednou z radu zmlúv, ktorými sa aktualizuje a konsoliduje právny základ EÚ.

Podľa Lisabonskej zmluvy EÚ bude mať jednu právnu subjektivitu.

V súčasnosti Európske spoločenstvo a Európska únia majú odlišné štatúty a neriadia sa rovnakými pravidlami rozhodovania. Lisabonská zmluva ukončí tento duálny systém a Európska únia bude mať svoju vlastnú právnu subjektivitu.

Touto zmenou salepší schopnosť EÚ konať, najmä vo vonkajších záležitostiach. Lisabonská zmluva umožní EÚ konať účinnejšie, súdržnejšie a dôveryhodnejšie v jej vzťahoch so zvyškom sveta.

Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, dvojtitá väčšina

Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou je spôsob rozhodovania, ktorý sa používa pri mnohých rozhodnutiach Rady ministrov. Na základe zmluvy sa toto hlasovanie rozširuje na mnohé nové oblasti a znovu sa vymedzuje spôsob jeho fungovania. Od roku 2014 si rozhodnutia Rady budú vyžadovať podporu 55% členských štátov zastupujúcich aspoň 65% európskej populácie. Označuje sa to ako „dvojtitá väčšina“. Blokujúcu menšinu musia tvoriť najmenej 4 krajiny. Týmto systémom sa krajiny s menším počtom obyvateľov dostávajú do spravodlivejšieho postavenia voči väčším členským štátom.

V určitých oblastiach si rozhodnutia naďalej budú vyžadovať jednomyselné schválenie. K týmto oblastiam patrí zdaňovanie a obrana.

Posilnená spolupráca

Kedže sa Únia značne rozrástla, v Zmluve o Európskej únii (zmenenej a doplnenej Amsterdamskou zmluvou a Lisabonskou zmluvou) sa stanovujú pravidlá pre situácie, keď si niektoré členské štáty želajú pokračovať v spolupráci v osobitnej oblasti. Označuje sa to ako „posilnená spolupráca“.

Posilnená spolupráca znamená, že skupina krajín môže konať spolu bez nevyhnutnej účasti všetkých 27 krajín. Členským štátom, ktoré si neželajú pripojiť sa, to umožňuje aby zostali mimo bez toho, aby bránili iným členským štátom v spoločnej činnosti.

Subsidiarita, proporionalita

Prijímanie rozhodnutí EÚ sa musí čo najviac priblížiť občanom. Okrem tých oblastí, ktoré patria do jej výlučnej právomoci, EÚ nekoná, ak by činnosť nebola účinnejšia ako činnosť uskutočnená na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni. Táto zásada sa označuje ako subsidiarita a v Lisabonskej zmluve je opätovne potvrdená.

Táto zásada je doplnená zásadou proporcionality, podľa ktorej EÚ musí obmedziť svoje konanie na to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov stanovených v Lisabonskej zmluve.

Spolurozhodovací proces („riadny legislatívny postup“)

Spolurozhodovanie je termín pre právomoc Európskeho parlamentu prijímať právne predpisy spoločne a rovnocenne s Radou ministrov. Lisabonskou zmluvou sa spolurozhodovanie stane všeobecne používaným postupom. Na základe Lisabonskej zmluvy sa postup, ktorým Európsky parlament spolurozhoduje s Radou, stane „riadnym legislatívnym postupom“.

To znamená, že rozhodovanie Európskej únie sa bude zakladať na dvojitej legitimite občanov (zastúpených ich poslancami v Európskom parlamente) a členských štátov (zastúpených ministrami v Rade).

Spojte sa s EÚ

ONLINE

Informácie vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie sú dostupné na webovej stránke europa.eu

OSOBNĚ

V celej Európe sa nachádzajú stovky miestnych informačných centier EÚ. Adresu centra najbližšieho k vám nájdete na tejto webovej stránke: europedirect.europa.eu

TELEFONICKY ALEBO E-MAILOM

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii. Do tejto služby môžete bezplatne telefonovať na telefónne číslo: **00 800 6 7 8 9 10 11** (alebo na spoplatnené telefónne číslo z krajín mimo EÚ: **(32-2) 299 96 96**), alebo môžete zaslať e-mail prostredníctvom: europedirect.europa.eu

PREČÍTAJTE SI O EURÓPE

Od publikácií o EÚ vás delí len jedno kliknutie – nájdete ich na internetovej stránke EU Bookshop: bookshop.europa.eu

Informácie a publikácie o Európskej únii môžete získať na nasledujúcich miestach:

Reprezentácia Európskej komisie v Slovenskej republike

Palisády 29, 811 06 Bratislava
tel.: 02/54 43 17 18
fax: 02/54 43 29 72
e-mail: comm-rep-sk@ec.europa.eu
web: www.europa.sk

Informačná kancelária Európskeho parlamentu

Palisády 29, 811 06 Bratislava
tel.: 02/5920 3297
fax: 02/54 64 8013
e-mail: epbratislava@europarl.europa.eu
web: www.europaskyparlament.sk

Euro Info Centrum pri Úrade vlády SR

Štefánikova 2, 811 04 Bratislava
tel.: 0800 103 104, v sieti Orange 3876
web: www.euroinfo.gov.sk

EUROPE DIRECT informačné centrá na Slovensku:

SENICA

Štefánikova 1408/56, 905 25 Senica
tel./fax: 034/65 16 180
e-mail: europedirect@msu.senica.sk
web: www.europedirect-senica.sk

NITRA

Nábřeží mládeže 1, 949 01 Nitra
tel.: 037/77 22 401
web: www.rpic.sk

TRENČÍN

Opatovská 23, 911 01 Trenčín
tel.: 032/74 42 509; 74 46 020; 0903 907 510
fax: 032/7443990
e-mail: rpictn@pictn.sk
web: www.rpictn.sk

KOMÁRNO

Záhradnícka 15, 945 01 Komárno
tel.: 035/77 01 938; 0905 851 656
e-mail: rpickn@nextra.sk
web: www.rpickn.sk

ŽILINA

Republiky 1, 010 01 Žilina
tel.: 041/50 00 704
fax: 041/56 22 295
e-mail: icedza@stonline.sk
web: www.ekoenergiaz.sk

ZVOLEN

Buzulucká 3, 960 01 Zvolen
tel.: 045/53 21 646
fax: 045/53 21 647
e-mail: info@podpora.sk
web: www.podpora.sk; www.rpiczv.sk

BANSKÁ BYSTRICA

Rudohorská 33, 974 11 Banská Bystrica
tel.: 048/41 74 250; 47 16 495 (call linka)
fax: 048/41 74 252
e-mail: info@reic.sk
web: www.reic.sk

POPRAD

Mnohelova 22, 058 01 Poprad
tel.: 052/77 21 320; 78 95 161; 0905 900 843
fax: 052/78 95 162
e-mail: europedirect@europedirectpp.eu
web: www.europedirectpp.eu

KOŠICE

Trieda SNP 48/A, 040 11 Košice
tel.: 055/64 19 245
fax/tel.: 055/64 46 863
web: www.rpicke.sk

RIMAVSKÁ SOBOTA

Francisciho 1, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/56 31 983
e-mail: fundament@stonline.sk
web: www.partners.sscit.net/eudirect

BARDEJOV

Dlhý rad 16, 085 01 Bardejov
tel.: 054/48 81 068
fax: 054/48 81 070
e-mail: info@eudirect-bj.sk
web: www.eudirect-bj.sk

TREBIŠOV

Ul. M.R.Štefánika – komplex Berehovo,
075 01 Trebišov
tel.: 056/67 25 711; 66 81 360-2
fax/tel.: 056/67 25 711
e-mail: rpict@trebisov.sk
web: www.rpic.trebisov.sk

EUROPE DIRECT Európske dokumentačné stredisko

Knižnica Právnickej fakulty UK
Šafárikovo námestie 6
818 05 Bratislava
tel.: 02/59 24 42 13
fax: 02/59 24 44 01
e-mail: kniz_edc@flaw.uniba.sk
web: www.flaw.uniba.sk/kniznica

Európske dokumentačné centrum

Námestie slobody 19, 812 23 Bratislava
tel.: 02/43 33 55 25
fax: 02/43 42 04 54
e-mail: harachova@cvtisr.sk
web: www.cvtisr.sk; www.edis.sk/index/index.php

Euro Info centrum

RPIC Prešov
Reimanova 9, 080 01 Prešov
tel.: 051/75 63 17, 380
fax: 051/77 3 35 52
e-mail: pric@rpicpo.sk
web: www.rpicpo.sk

Reprezentácie Európskej komisie a kancelárie Európskeho parlamentu sú vo všetkých štátoch Európskej únie. V iných častiach sveta má Európska komisia delegácie.

VAŠA PRÍRUČKA O LISABONSKEJ ZMLUVE

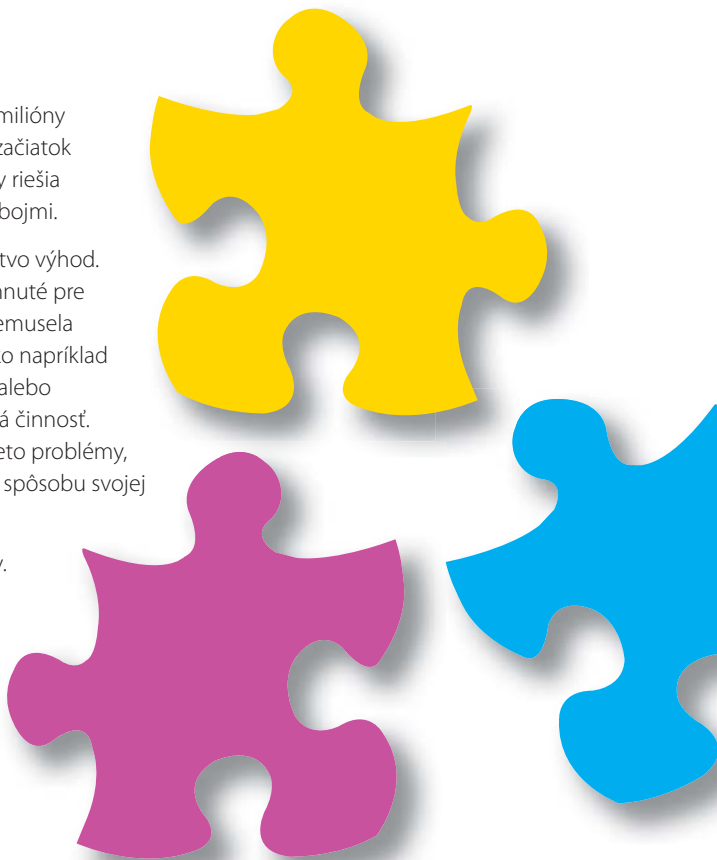
NA-78-09-931-SK-C

Po desaťročiach vojen, ktoré stáli milióny životov, znamenalo založenie EÚ začiatok novej éry, v ktorej európske krajiny riešia svoje problémy rozhovormi a nie bojmi.

Dnes členovia EÚ požívajú množstvo výhod. Existujúce pravidlá však boli navrhnuté pre omnoho menšiu EÚ a EÚ, ktorá nemusela čeliť takým globálnym výzvam, ako napríklad zmena klímy, celosvetová recesia alebo medzinárodná cezhraničná trestná činnosť. EÚ má potenciál i záväzok riešiť tieto problémy, no môže tak urobiť len zlepšením spôsobu svojej práce.

Toto je cieľom Lisabonskej zmluvy. Prispieva k tomu, aby EÚ bola demokratickejšia, efektívnejšia a transparentnejšia. Občanom a parlamentom poskytuje možnosť podieľať sa vo väčšej miere na tom, čo sa deje na európskej úrovni; Európe zabezpečuje jasnejší, silnejší hlas vo svete, a pritom chráni národné záujmy.

Tento informačný materiál vysvetľuje, čo Lisabonská zmluva znamená pre vás ako občana.

Úrad pre publikácie

ISBN 978-92-79-12946-9

9 789279 129469